

Cum Joannes Fernandez extasim aliquando fuisset passus, visus est sibi in spatiosum, amoenissimumque hortum duci: ibi vero animam conspexit veste adeo miri splendoris, artisque, et operis phrygionici circumdatam, ut divinum ei aliquid inesse suspicaretur. Cum autem ad eam propius accessisset, quæve esset seiscitaretur, respondit hæc, sese de Societate Jesu fuisse, nomenque suum indicavit. Tum Fernandez admirandus exclamavit: Hem! inquit, haud dubie illustrem gloriam assecuta es. At anima excepit: Adhuc me tenet acerbus dolor. En iste mihi locus purgandæ assignatus est; quod SS. Triadem, cujus tamen beneficio castitatis florem illibatam servari, frigidè nimis dilexerim, propterea desideriorum flamma succensa hic hætere cogor. NIEREMB. I, II, de pulch. Dei III.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut palme aridus et abscessus nequit reviviscere, aut fructum aliquem gignere; ita et animæ purgantes, quia de terra viventium abscisse sunt, et extra statum merendi, sibi prodesse nequeunt. *Fab. cont. II, in com. anim. n. 2.*

Sicut famelicus aut venaticus canis videns leporem aut cibum, vehementer dolet, si vel fune vel alio impedimento retineatur, quo minus insequi eos, et apprehendere queat; ita non minorem sentit dolorem anima, si a conspectu Dei quem post mortem tantopere desiderat, Purgatorii pœnis affixa retineatur. *Ibid. conc. III, n. 1.*

Sicut is, qui a Rege quopiam ad regnum possidendum adoptatus, eo tempore, quo jam regnum accipere debeat, ob regem offensum in exilium aliquot annorum damnaretur, merito gravissimum ex tali relegatione dolorem sentiret; sic non minorem sentiat, quæ in Purgatorio relegantur animæ, utpote quæ post mortem se regni celestis possessionem adituras sperabant. *Ibid.*

Sicut, qui venit ante initium comædiæ, nihil aut perparum angitur, si parum expectare debeat: multum vero dolet is, qui sua culpa tardius venit, magnamque comædiæ partem neglexisse se advertit; ita quia Patres in Limbo pretium Redemptionis nondum exhibitum, adeoque nec gloriam sibi debitam sciebant, minus angebantur; secus vero se res habet nunc cum animabus

in Purgatorio constitutis, hæc enim cum eorum apertum esse noriant, utique gravissime dolent, quando se sua culpa ab ejus ingressu arceri vident. *Ibid.*

Sicut caminorum purgatores, quia nigredo cuti eorum adhaeret, difficillime et non nisi aqua aut lixivio calido valde et mordaci lavantur; ita cum et homines per longiorem vitæ usum quam plurimam peccatorum nigredinem contrahant, ab hac non nisi per grave Purgatorio liberari poterunt. *Ib. n. 3.*

Sicut infirmos nihil fere magis cruciat, quam si erepta loquendi aut scribendi aut nutu se explicandi facultate priventur: ita non minimus dolor est animarum in Purgatorio detentarum, quod open petere a viventibus non sinantur. *Ib. n. 4.*

Sicut mercator, cum merces valde pretiosas mari vehit, etiam gravissima maris incommoda, æquo hilarique fert animo; ita animæ purgantibus pœnis addictæ, æquissimo eas pectore patientiæque summa supprestant, quia pretiosissimas meritorum celestium merces vehere se norunt. *Ibid. con. n. 4.*

Sicut Trochilus, cum veru assandus infigitur, semetipsum ad ignem gyrat, torretque; ita animæ, cum Dei justitiam cernat, seipsas libenter purgatorio igni torrendas, et torquendas committunt. *Ib.*

Sicut sob eodem igne aurum rutilat, et palea fumat; ita sub eodem igne inferni peccator crematur, et electus purgatur. S. GREG. apud S. THOM. III, p. q. 100, art. 2.

Sicut ridiculi videntur Brachmanes Callectii, qui tam magno impendio lignum odoriferum, Sandal ab iis vocatum, comportant, quo eorum post mortem cadavera comburantur; ita multo magis ridendi sunt homines, qui in hæc vita materiam voluntarie coacervant, quæ eorum animæ post mortem tam crudeliter, sensibiliterque torqueantur. P. ED. CHR. p. 2, c. XIX.

Sicut stultum, nec immerito crederemus, qui, cum posset certo tempore omnia debita sua unico obolo extinguere, eo neglecto mallet solutionem differre in tempus, quo integris millionibus ea solvenda forent; ita non minorem insipientiam committere is censendus est, qui penitentiam suam in alteram vitam ubi tam caro pretio solvere debet, differre mavult. *Anonym.*

MOTIVA.

Ad Purgatorium timendum.

Gravitas pœnæ sensibilis: quam quidem Sanctus Augustinus sat clare sequentibus verbis proponit: Quamvis salvi per ignem, gravior tamen erit ille ignis, quam quidquid homo pati potest in hæc vita. Et nostis, quanta hic possunt mali, et quanta possunt pati: tanta enim passi sunt, quanta passi sunt et boni. Quid enim quisque maleficus aut latro, aut adulter, aut sacrilegus secleratus pertulit legibus, quod non pertulit Martyr in confessione Christi. S. AUG. in Ps. XXXVII.

Gravitas pœnæ ex carentia visionis beatificæ oriri solita: sic enim P. Joannes Baptista Sanchez olim de se cuipiam fassus est, si certo sciret, se per integrum diem non moriturum, dolorem hujus cognitionis sufficientem futurum ad vitam sibi adimendam, quanto magis sentient animæ, a majori longe desiderio sui implendo se arceri.

Diuturnitas utriusque pœnæ: ponamus enim (quod perique faciunt) decem tantum ab aliquo peccata venialia committi per diem; quantus per unum annum peccatorum numerus exerescet? certe trium millium, sexcentorum, et quinquaginta numerum æquabit: si ergo unicum peccatum leve sæpe plurium annorum Purgatorium meruit, ut supra ostensum est, quam diuturnam pœnam merebuntur peccata tam libere patrata.

Facilitas incurrendi: quia, ut Cardinalis Bellarminus asserere non dubitavit, vix ulli justi homines, nisi ex magna misericordia Dei, pœnam Purgatorii acerbissimam evadunt, ita ut recta a corpore ad cœlum evolent. (BELLARM. l. I, de am. grat. xv.) Atque idipsum confirmat S. Theresia de seipsa scribens; quamvis multarum animarum statum mihi Dominus revelare dignatus sit, ex omnibus tamen, quas vidi, animabus nescio, an ulla Purgatorium evaserit, præterquam religiosi illius, de quo paulo ante verba feci, et S. P. F. Petri de Alcantara, nec non illius Dominicani, cujus supra memini *Vita*. XXXVIII.

Difficultas exeundi purgatorio: sunt enim animæ illic detente Evangelico Paralytico similes, seipsas juvare non potentes; constat autem, quam rarum et tenue auxilium a viventibus offeratur.

MEDIA.

Ad Purgatorii pœnam fugiendam, aut minuendam.

Imitationi Christi studere: sic enim implebitur, quod ipse promisit, dicens: Qui sequitur me, non ambulat in tenebris. JO. VIII, 12.

Christiano modo vivere: nam, teste S. Maximo, tota vita Christiani crux est et martyrium, si secundum Evangelium vivat; atqui Martyres privilegium habent, quod sine Purgatorio ad cœlum evolent. (S. MARC.) Adde, quod ipsa vitatio peccati sit medium pereficax, ad flammam illas evitandas, cum juxta S. Augustinum, tanta sit pertransundi mora, quanta est peccati materia. Talis profecto uti simplicitate sua, morumque innocentia parvulorum vitam assumit, ita cum his quoque sine purgatorio ad cœlos transit. S. AGG. *ho. XVI, ex. L.*

Misericordiam animabus frequenter exhibere: sic enim mensura iterum nobis remittetur Deus; implebitque quod apud Mattheum promisit: Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur. MATTH. v, 7).

Virtutis studium: sic enim B. Virgo Godefrido Monacho nuntiarum jussit, ut de virtute in virtutem proficeret, sic enim futurum, ut verus Monachus, servusque suus et filii dici queat; nec permissuram se, ut anima illius in Purgatorio veniat, sed ipsam susceptoram et filio oblaturam. LANCIZ., *opus. VI, 463.*

Victoria sui, et abnegatio voluntatis proprie: quod medium S. Gregorius sequentibus verbis præscripsit: Audenter dico, quia salutari hostia post mortem non indigebimus, si ante mortem Deo hostia ipsi fuerimus. (S. GREG., l. IV, *Dial. c. ult.*) Et Christus S. Birgittæ dixit: Qui propriam voluntatem relinquit mihi Deo suo obediens, habebit cœlum sine pœna. III. *Revel. apud Lanciz. l. c.*

Pura intentio: uti Christus S. Mariæ Magdalene de Pazz. suasit, dum petens, quæ optima esset preparatio ad pœnas Purgatorii evadendas, alta voce in rapto dixit: Oportet spoliari totaliter nobis ipsis, et vestri te, o Domine mi, oportet ambulare cum pura, munda et sincera intentione. Hinc illa assidue inculcabat Monialibus, ut, si fieri posset,

etiam ictus oculorum, et minimos motus membrorum ad Dei gloriam dirigerent; sic enim recta ad cœlum ituras. *Ibid.*

Pœnitentiæ et indulgentiarum lucrandarum studium: nam, teste S. Augustino, cessat vindicta divina, si conversio præcurrat humana. (S. Aug. *serm.* 210) Quod eleganter etiam confirmans S. Petrus Damianus: O quam jucundum, ait, o quam insigne spectaculum, cum supernus Iudex de cœlo prospectat, et homo seipsum in inferioribus pro delictis suis mulctat! ubi reus ipse in pectoris sui tribunalibus præsidens, trifarium tenet officium: in corde se constituit iudicem, in corpore reum, in manibus gaudet se exhibere tortorem, ac si Deo sanctus poenitens dicat: Non opus est, Domine, ut officio tuo punire me præcipias: non expedit, ut ipse me iusti examinis ultione percillas, ipse mihi manus iniicio, ipse de me vindictam capio, vicemque peccatis meis reddo. Hæc est hostia, quæ viva mactatur, ad Deum per Angelos oblata defertur. S. PETR. DAM. *ep.* 1. l. VI.

Labor sedulus pro majore Dei gloria susceptus: uti S. Bernardus indicavit, dum fratrem quemdam sedulo laborantem conspicatus, dixit illi: Eia frater, age, quod agis; nullum aliud post hanc vitam Purgatorium sustinebis. *Cantipr.* l. II, apud III.

Generosorum actuum exercitium; maxime venia inimicis data, quam cum nobilis quidam frater occisori ad genua proidentem dedisset, Christus sequenti nocte eidem apprensus dixit: Quoniam heri condonasti inimico tuo, noveris, me animam fratris occisi hac hora e Purgatorio liberasse, et insuper animam patris tui ex eadem pena exemisse, et ambos mecum duxisse ad gloriam cœlestem: te quoque invito in octavam diem, ut relicta hujus mundi miseria, possis gloria mea frui. Et sic factum est; nam octavo post die bene preparatus sancte quievit. *Daurol.* c. II, *catech. hist. sit.* 25, ex 12.

Sanctorum cultus: Sic Dagobertus Rex Francorum ab ingenti daemonum turba ad penas abreptus, ope SS. Martini, Mauritii et Dionysii Martyrum invocata creptus, atque ad cœlos deportatus est. Sed et B. Virgo quondam S. Birgittæ dixit, nullam esse poenam in Purgatorio, quæ propter illam non fiat remissior et lenior ad ferendum. *Bev. lin.* V. *Purg.*, f. 838, l. VI *revel.*

ASCETICA.

In primis nosse et credere debet Asceta, Purgatorium dari, idque esse carcerem, i de quo Christus servo Evangelico dixit: Non exibis inde, donec solvas novissimum quadrantem (MATT. XVIII), hoc enim de carcere mundi, aut inferni intelligi non potest, cum ex inferno nulla sit redemptio, in carcere mundi vero non ponantur omnes tales, qui per ultimi quadrantis solutionem dimittantur carere.

Nosse debet salutarem timorem hujus pœnæ concipere: quem in finem serviet B. Guarici Abbatis sententia, sic loquens: Væ nobis, si dies adimpleatur, et purgatio minime adimpleatur, et postea necesse sit impleri, et illo nos igne purgari, quo nihil pœnalis, nihil acrius aut vehementius in hac vita potest excogitari! Sed quis ille tam perfectus, tam sanctus, qui, cum hinc exierit, nihil debeat igni illi? quis sic puram ut omnem in se scortiam excoxerit peccati, ut gloriari possit castum se habere cor, ut dicere possit: Mundum est cor meum, et purus sum a peccato? (B. GUARICUS, f. 4, de *purif.*) Ex hoc sane timore perfecta erga Deum subjectio orietur, uti sapienter advertit S. Anselmus, sic discurrens: Sciendum est etiam, quia gravior est ille ignis, quam quidquid potest homo pati in hac vita; omnia enim tormenta quæ hic sunt, faciliora sunt, et tamen homines, ne ea patiantur quidquid ob homine jussum fuerit, faciunt; quanto melius est, ut faciant, quæ jubet Dens, ne illa graviora patiantur. S. AUG. in *Elucid.*

Nosse debet solidum modum evitandi Purgatorium; quem quidem Christus olim S. Gertrudem docuisse videtur; cum enim hæc vidisset animam, quæ communibus Ecclesie suffragiis juvari non poterat ob quoddam impedimentum, petiit a Deo, eam ut doceret quibus orationibus posset obtinere, ut anima cujuslibet defuncti liberetur ab hoc terribili pondere, quod est impedimentum suffragiorum Ecclesie. Cui Dominus respondit: Per talem affectum amoris, qualem tu in hac hora sensisti, non per orationes. Et sicut hoc nullus homo potest per se habere, nisi ego dederim, sic etiam tale auxilium nulli animæ præstari potest post mortem, nisi quæ speciali gratia hoc promeretur in vita. Scias tamen, hoc ipsam intolerabile gravamen processu temporis relevari qui-

buslibet orationibus sive laboribus amicorum fidei intentione peractis. Et ita citius vel tardius liberantur, secundum quod conatus fidelium pro eis affectuosiori instat devotione, et secundum etiam quod in vita promeruerant. Ex qua revelatione facile patet, præ aliis ad evitandas Purgatorii penas efficax esse remedium misericordiam animabus præstitam; hæc enim facit, ut et ipse animæ liberatæ pro nobis efficaciter orent, et nos digni efficiamur, similem illi, quam exhibuimus, misericordiam experiri. LANCIZ, *opus.* VI, n. 152.

Nosse debet, unde gravitas pœnarum Purgatorii oriatur, quod equidem auctor quidam innominatus apud Mansi sic ostendit: Ad dolorem tria concurrunt et simul uniuntur, scilicet potentia, objectum, et utriusque unio. Quod attinet ad potentiam, clarum est, potentiam animæ capaciorum esse potentia corporis, ac proinde animam acerbioris doloris esse receptivam. Quod vero spectat ad objectum, pœna sensus atrocissima est, quia infligitur per ignem realem, sine ulla comparatione activiore igne nostro elementari: hic enim in comparatione illius est, quasi esset depictus, estque ad hoc ordinatus, ut tamquam instrumentum divinæ justitiæ eidem rigorose satisfaciatur, nec non ut rigor ille ejusque incrementum animas magis magisque purificet et emundet. Quod vero attinet ad unionem potentiæ cum objecto, pœna quoque intensissima est, quia si demus exemplum corporis alicujus, quod in medias flammam projectum carbonibusque accensis copiose contactum, hoc certe nullam habet proportionem, si comparetur cum anima in eundem ignem conjuncta; quia unio, quæ fit inter corpus et ignem, fit per extremas utriusque partes et superficies, adeo ut, quando corpus ad ignem accesserit, ignis ossa illius, omnesque corporis partes penetret, ita tamen, quod paulatim idipsum faciat. At vero cum anima voracissimo igni integre et totaliter sit alligata, ab eodem penetrata, unita, atque ab ejus activitate absorpta, utpote qui ad gradus forte ut octo ascendit, ab acerbissimo illo dolore nunquam desistere poterit; et ideo quis excessivum hunc ardorem, ejusque intensissimam activitatem assequi valebit? Suarez, adductis multorum sanctorum Patrum aliorumque classicorum Doctorum auctoritatibus, pœnas Purgatorii a penis inferni sola perpetuitate discrepare asserit; cujus rationem a priori,

ab ordinatione divinæ justitiæ, desumendam esse dicit: nec non ab offensæ quantumvis minimæ adversus ipsum commissæ gravitate, quæ altioris rationis est, quam omne malum creatura. Et ideo licet non semper æternam meretur, meretur tamen pœnam gravioiorem, et quasi altioris rationis, quam Deus in vita futura cum rigore exigit, quia homo in hac vita tempore sibi concessio usus est ad benigniorem compensationem faciendam. Notandum quippe est, quod, quanto res aliqua est magis sensitiva, tanto quoque vehementius dolorem sentiat, quemadmodum in nervis, digitis et tibiis experimur, quia nervi sunt sensus tactus instrumenta. Anima igitur quæ in flammis purgantibus palitur, in gradu superlativo sensitiva existit, utpote quæ primum mobile et prima causa est omnium sensuum; nam, ut habet axioma illud Philosophicum: Propter quod unumquodque est tale, illud magis est tale. Ideo, ut auctor quidam scribit, cum agitur in ipsam aliquod agens læsivum, ipsam maxime lædit, et tanto magis, quanto læsivum est magis activum, ignis autem inter omnia elementa est magis activus. MANSI, *dis.* II, n. 5.

Nosse debet, cur Purgatorium a Deo decretum sit; id quod S. Bonaventura sequentibus verbis declarat: Omnes adstrieti tenentur ex decreto divinæ justitiæ, donec reddiderint novissimum quadrantem; cujus ratio est, quia in suprema Jerusalem nihil inquinatum intrare potest; impossibile est animam intrare regnum gloriæ, quamdiu habet aliquid purgandum. Hoc figuratum est in libris Regum, ubi dicitur: *Malleus et securis non sunt audita in edificatione templi*; prius enim quadrabantur et pollebantur lapides et ligna in Libano, et postea collocabantur in templo: sic lapides vivi necessario in hac vita quadrantur, et poliuntur merito, vel post hanc vitam igne purgatorio, an quem superedificentur in cœlo. S. BOX., l. VII, *comp. Theol.* c. III.

Nosse debet, an vere per rotas et alia crudelitatis instrumenta torquantur: de qua re sic discurret Hautinus: Quomobrem quæ Tondalus quidam apud Chartusianum de 4. noviss. cap. XXI, perhibet se vidisse in purgatorio, bestiam nimirum horribilem (cujus ventri animæ immerse durissimas pœnas dabant, et velut canum, ursorum, leonum, serpentium, et aliorum truculentiam animalium perpetiebantur). Item carnifices cum

cultris, securibus, dolabris, falcibus, terebris, et hujusmodi crudelitatis instrumentis: item alia, quae videre sibi visi sunt alii, non aliud significabant, quam crudelissima, quae fingi animo, et exerceri possunt apud mortales supplicia, non quidem ea ipsa per sese, sed in igne purgatorio eminenter, ut aiunt, contenta reperiri. HAUTIN., l. I, n. 304.

Nosse debet causas, ob quas eadem poena damni tam gravis accidat purgantibus animabus, quas quidem fuse explicat Hautinus, dum ait, gravitatem hanc oriri: Primo, ex dilatione visionis beatificae, de qua sic discurrit Suarez: Tale est illud bonum, scilicet visio, ut si opera nostra, vel afflictiones per se spectentur, esset superabundans praemium illorum, etsi ad breve solum tempus concederetur: ergo e contrario retardatio tanti boni, et privatio ejus, licet temporalis, maximum malum est, infinite (ut ita dicam) excedens omnia hujus vitae nocumenta. (SUAR. de purg., f. 3.) Secundo, ex desiderii, quo Deum videre desiderant, vehementia; nam, ut S. Thomas recte advertit, quanto aliquid magis desideratur, tanto ejus absentia est molestior; et quia affectus, quo desideratur, summum bonum post hanc vitam, in animabus sanctis est intensissimus, quia non retardatur mole corporis, et etiam quia tempus fruendi summo bono jam advenisset, nisi aliquid impediret, et ideo de retardatione maxime dolent. (S. Th. in 4, dist. XXI, q. 1, a. 1.) Tertio, ex privatione amoris beatifici; etsi enim optimum Numen in illo carere vehementer ament: sed cum adhuc in fidei caligine et ipsa versentur, noverintque quemcumque amorem suum nihil esse ad amorem patriae, quo jam poterunt, nisi recordia sua divino lumini rebelles ante hanc fuissent, scilicet amoris sui frigus damnant, dolentissimeque ferunt, non posse se tam eximio illo ac celesti amore tolas nunc inflammari. Eo maxime, quod (nescio quo peccato) amor hic expectendus videtur provisione Dei, ac possessione: Nam possessio quidem spei meta est, atque (ut vocant) objectum: amor autem beatificus castissimi amoris scopus ac votum: quare mallent omnino qualibet tormenta, et cujusvis boni iacturam perennem perpeti, quam brevissimam hujus amoris (quippe longe prestabilioris boni, gratiorisque recta voluntati) quam horribilis sit, vel iactura qualibet, vel miseria. Itaque hae maxime causa ingemiscent amantissima animae cum propheta

Psal. CXIX. Heu mihi! quia incolatus meus prolongatus est: habitavi cum habitantibus Cedar, sive, ut Hebraei, cum thernaculis Cedar. Quae vox tenebras ac nigredinem notat, atque adeo simul fidei caliginem, simul tenebras purgantium locorum, ubi licet non domos mansuras, sed tabernacula peregrinantium incolant pii manes, tamen pre dolore exclamant: Mullum, id est, nimis incola fuit anima mea. (SUAR., l. c.) Quarto, ex iactura gaudii beatifici: etsi enim illorum meror illi gaudio ex aequo respondere nequeat, cum et ipse meror longe sit inferioris ordinis, ut et cognitio, et amor piorum manium; tamen boni, quod gaudium beatifico continetur, magnitudo, iactura illius magnitudinem denotat, et haec tristitia ex ea orta gravitatem. Certe ludus est et jocus omnis alius meror illi collatus. Quinto, ex iactura graduum gloriae amissorum, de qua sic loquitur Suarez: Existimo, tristitiam illam, ut est poena per se imposita ad purgationem culparum, magis esse de gradibus beatitudinis perpetuo amissis, seu non lucratis propter otium et venialia peccata, quam propter solum dilationem beatitudinis aliquando consequendae: et hoc igitur modo gravius tristantur animae imperfectiores, et quae majorem reatum habent. Sexto, ex reiectione gratiae actualis et sanctificantis: cum enim gratiam, et illius augmentum querere, et admittere optabilissimum sit, repudiare, non potest non esse lurpissimum. Nam philosophorum seutum est, ex contrariis contraria consequi. Est sane in gratiae repudiatione inest aliquis illius, imo et Numinis eam offerentis, contemptus. Gratiae quidem, propterea quod rem omnium augustissimam et praestantissimam homo tanti non aestimat, quanti objectissimas mundi quisquillas, quas utique magno labore, gratiam vix levi vult mercari. Numinis autem despectio inde promanat, quoniam, qui donum tantum ac tale rejicit, donantem contemnere censetur. Etenim quemadmodum honoris excellentia a persona honorantis petenda est, ita et doni, quod honoris habet rationem, pretium a dignitate dantis promanat. Et ita moribus hominum comparatum est, ut torques ac bullae a regibus donatae, etsi per se non admodum pretiosae, maxime aestimentur. Sicut ergo, qui regis donum vilipenderet, pariter ejus dignitatem haberet contempni, ita, qui gratiam (summum Dei donum) contemnit, Deum contemnit.

Septimo, ex peccatorum recordatione: nam ut Sanct. Ambrosius ait, nullus dolor major est, quam qui peccati mucrone vulnerat conscientiam. Octavo, ex neglecta satisfactione tam ex opere operantis, quam ex opere operato; id quod Hautinus sic ostendit. Quae ritur Jerusalem, plangitque apud Jerem. vatem Threnorum c. 1, 15, rem mirandam. Nam de Deo iudice loquens: *Vocavit, ait, adversum me tempus. Quorsum? scilicet, ut ipsum tempus miseram illam ream, vel testis, vel accusator ageret. Quid ita? Quoniam, cum conditum esset eique concessum ad praestandum vero Numini obsequium ac cultum, malesana ad idololatriam et seclerum omne genus tempore abusa esset. Non dissimili ratione ingemiscent pii manes graviter redargui se a tempore, quod in vivis transegerat: quia, cum datum eis esset ad facilem pro culpis suis satisfactionem, per intolerabilem socordiam suam otiose illud fefellerat. Porro tot sunt illud voces, quot horae, immo quot momenta: nec pauciora capita accusationis. Propterea quod omnia praeterite vitae momenta eorum mentibus sese obrutunt, simulque propriam singulis momentis satisfaciendi opportunitatem, ejus neglectum aecusant. Atque hinc non modicum piorum manium meror, hinc illi gemitus; nolui dum possem! non possum, dum vellem! O! mihi praeteritos referat si Conditor annos? sed heu! tempus non erit amplius. Apoc. x. *Eheu! homo vanitati similis factus est, dies ejus sicut umbra praetererunt.* Psal. CXLIII. *Quam enim vanum atque insanum est sinere, ut dies et anni praeterfluant velut umbra, quippe inanes et meriti et satisfactionis, cum utroque pleni duci possent, et facili negotio pretioque longos, et ingentes cruciatus redimere! Ecce, clamat, et ingemit unaequeque anima, mensurabiles posuisti dies meos, et brevi sane mensura, et tamen substantia mea tanquam nihilum ante te.* Psal. XXXVIII. *cum enim breve spatium vitae cumulandis meritis, solvendisque levi pretio noxarum mearum poenis, totum impendendum fuisset, heu! prope totum vacuum abiit, et licet variis negotiis distentum, laboribusque exercitum, iudicio divino instar flocci ac nihil reputatum est, quia mundo, non Deo ac saluti impensum. Ita, quod Jobus gemebat cap. XVII, *dies mei transierunt: cogitationes meae dissipatae sunt, torquentes cor meum: illae inquam, cogitationes, quibus lactabam animam spe inani ali-***

quando satisfaciendi, dissipatae quidem sunt, altamen non cessant jam distorquere, et excruciare animum. HAUTIN., l. I, n. 237.

*Nosse debet, quod, etsi maxima sit animarum purgantium poena, non tamen ille sint omnis solatii, et gaudii expertes. Nam, ut S. Bernardinus Senensis advertit, multiplicitate gaudent. Immo quia confirmatae sunt in gratia, nec valent malum velle, nec agere. Secundo, quia sunt certae de gloria. Tertio, quia affectae sunt bene erga justitiam divinam in se. Ideo delectantur, patienter tolerando divinam justitiam in se. *Lactabitur justus, cum viderit vindictam. (Psal. LXXI), scilicet super se exerceri. Quarto, ob conformitatem cum Dei voluntate, ideo voluntarie suslinent omnia. Ut enim testatur Hugo de arria Sponsae, si poena inferni esset voluntaria, non esset poena. Hinc patet, etiam inter haec gravissima tormenta, meliorem, et feliciorem esse statum carum animarum, quam hominum, qui sunt in mundo. Ibid. a. 2, cap. 1. Quinto, ob Sanctorum affectionem; Sancti enim assidue orant Deum pro illis proximis suis, quos cruciari cernunt. Sexto, ob iustorum participationem; sicut enim membra jam nutrita subveniunt aliis membris, sic et ii, qui e Purgatorio transierunt in paradisum, precibus suis juvant animas in Purgatorio. Septimo, ob propriam perfectionem: nam, secundum S. Augustinum, qui in hoc seculo magis meruit alios adjuvare, in altero amplius juvatur. Pone, quod moriatur pauper cum multis meritis, tamen habens aliquid ad purgandum; et moriatur dives aliquis cum paucis meritis, habens plurima ad purgandum. Dico, quod eleemosynae per divitem dispensatae pauperi proderunt amplius sive minus, prout suis orationibus, meritis, et exemplis, in presenti vita juvit divitem illum vivum sine defectu. Ex quo patet, quod utile fit orationibus, et meritis, et exemplis vivos vel mortuos divites, et quoslibet adjuvare, cum haec plus proficiant facienti, quam recipienti. Octavo, ob proximorum subventionem, quae animabus innotescit, divina inspiratione, vel Angelica revelatione, vel noviter morientium annuntiatione, vel experientiae cognitione, quia scilicet propter suffragia, quae illis impenduntur, sentiunt sibi minui poenam. Et hoc conveniens est, ut, cum de Purgatorio fuerint liberatae, gratias suffragatoribus suis referre sciant. Non enim possibile est, ut ingratitude vel aliud quodecumque vitium locum**

habet in gloria illa sempiterna. Ibid. art. 2. cap. II. serm. 63. Nono, aliud est gaudium animæ recipientis, nam magis prosunt suffragia illis, pro quibus fiunt. Decimo, est gaudium facientis, nam talia suffragia plus prosunt facienti, quam aliud aliquod opus misericordiae, quia quanto est miseria major, tanto est major misericordia. Unde S. Joannes Damascenus in serm. de his, qui in fide dormierunt, ait: Quicumque proximi salutem temporalem curat, primum sibi prodest, secundum proximo; Ideo ista suffragia facta in charitate, prosunt facienti æternaliter, sed recipienti non nisi temporaliter. De tali æternali profectu, qui provenit facienti, gaudent etiam, qui in Purgatorio sunt. Si autem is, pro quo fit oratio, est in inferno, ad facientem revertitur suffragii virtus; si autem in celo, tunc salvatus obligatus est ad orandum pro suffragante: et pie creditur, quod id proficiat. Undecimo, gaudium est particulare; nam suffragia, quæ fiunt pro uno, plus ei prosunt, quam si eadem pro pluribus fierent. Ubi secundum Richardum in IV. dist. 41, nota, ad curandam penam concurrunt virtus agentis, et dispositio patientis: quia juxta Philosophum lib. II. de anima, actus activorum sunt in patiente predispositi. Potest ergo diminui poena, vel propter diminutionem virtutis ex parte agentis; vel propter diminutionem dispositionis ad patientem ex parte sustentis. Unde inæqualiter dispositi ad patientem ab æquali virtute, inæqualiter patiuntur, v. gr. poena magnum onus portantis minui potest, vel per diminutionem oneris, vel per aliquam confortationem virtutis illius, quæ portat onus. Sic et poena Purgatorii minuitur. Primo, per satisfactionem: secundo, per consolationem quantum ad diminutionem poenæ. Primo modo, suffragia pro uno facta aliis quidem nihil prosunt; secundo tamen modo, facta pro uno, aliis prosunt, quia per Dei misericordiam suffragia pro quovis in Purgatorio existente aliis omnibus innotescunt et quia se invicem diligunt in charitate, ideo omnes gaudent de illius poenæ, alleviatione, pro quo suffragia facta sunt. Non credo tamen, quod tantum gaudium in eis sit, ut totam eorum poenam totaliter tollat: nec forte abbreviat, sed forte intentionem patientis mitigat. Duodecimo, gaudium est generale vel universale: quod sit, quando generalia suffragia pro defunctis fiunt. Tunc quidem talia suffragia melioribus prosunt, quia juxta

ordinem justitiæ distributiæ meliora bona communia melioribus secundum virtutem distribuuntur. S. Beax. Sen. x, 2, f. 63, ar. 2, c. III.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis: *Sancta, et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur*, (MACH. XII, 46.) potest existentiæ, et veritas Purgatorii probari, idque tribus potissimum testimoniis, cum juxta Christi testimonium, in ore duorum vel trium stetit omne verbum. (MATTH. XVIII, 16.) 1. Auctoritate S. Scripturæ, juxta textum § 2, citatos, quorum unus alterve elarius seligatur, et explicetur. 2. SS. Patrum: quorum testimonia § 3, reperire est. 3. Ratione: quod triplici ratione fieri potest, nempe vel ostendendo quod, ut ipse etiam Cicero discit: constat experientia, hominum alios esse optimos, et his merito præmia æterna deberi: alios pessimos, in quos proin recte poena æterna constituta sit: alios demum ex parte bonos, ex parte malos: et pro his necessarium esse locum, in quo a peccatis purgantur: vel demonstrando, quod ipsis etiam Ethnicis lumen naturæ dicitur, esse similem locum, uti § 43, ostenditur: vel enarrando varia exempla, quibus probetur mortuos a vivis opem petiisse, et quibus fidem adhibendam esse ob qualitatem circumstantiarum, ipsa ratio dicitur. Quæ omnia fusius didicita apud Faber. conc. I, in commem. anim. et apud Jacobum Montfordum tr. de mis. animabus exhibenda c. I et II, videri possunt.

Ex occasione thematis: *Funiculus triplex difficile rumpitur* (ECCLES. IV, 14) potest dicere Concionator, nihil esse communius, quam ut omnes homines ad Purgatorium properent, atque ad flammam illas vehementius succendendas ligna. ipsi comportent, cum etiam juctus septies in die cadat; et quod dolendum, paucos esse, qui dignam de illo loco poenivæ æstimationem habeant; se proinde triplici funiculo eos retrahere conaturum, id est, demonstraturum triplicem causam, cur Purgatorium singulari studio declinare debeat. 1. Ob gravitatem poenæ sensibilis, quæ tum ex varietate, tum ex acerbitate colligi potest, cum juxta fundatam doctrinam Doctorum, gravior sit minima poena illius loci omnibus tormentis et mortibus hujus mundi. Fingamus autem homi-

nem quempiam singulis in membris acutissimum morbum chiragræ, podagræ, colicæ, dentium, calculi etc. habere: aut reum omni genere tormentorum, quo ullus Martyrum est excarnificatus, torqueri, quantopere non abhorreremus a tali miseria? atqui gravior est Purgatorii poena. 2. Ob carentiam visionis beatificæ, quæ tanto gravior est, quanto vehementius est desiderium diætæ visionis ex summa æstimatione illius conceptum. 3. Ob diuturnitatem, quæ triplici ex capite oritur; nempe ex temporis ipsius longitudine: ex poenarum acerbitate, quæ facit, ut una hora aliquot annis æquivalens visa sit: et ex desiderii vehementia, quæ facit, ut omne tempus, quod ab implementatione illius suspendit, longum videatur. Quæ omnia fusius explicata videri possunt apud Jacobum Montfordum cap. III et seq. et Mathiam Fabrum conc. III in commemoratione animarum.

Ex occasione thematis: *Educ de custodia animam meam* (Ps. CXLI, 8) potest explicari, quam gravis ac molestus, atque adeo merito fugiendus sit Purgatorii carcer, ob quadruplicem causam a S. Bonaventura assignatam, nempe. 1. Quod reddit meritum impossibile, quia tunc venit nox, quando nemo potest operari. 2. Quia reddit jugum ineffugabile: cum per potentiam Dei plus quam mille ferreis catenis janisque teneantur, et constringantur. 3. Quia reddit debitum insolubile: cum tempus ibi sit patiendi dumtaxat, atque adeo non nisi alienis meritis hoc debitum exsolvi citius queat. 4. Quia reddit incendium intolerabile: cum ibi gravior hora una in poena sit futura, quam hic centum anni in amarissima poenitentia, ut loquitur pius Auctor. (S. Bon. in serm. de anima.) Quæ omnia videri possunt fusius deducta apud Henricum Engelg. in commem. anim. § 1.

Ex occasione thematis: *Esto consentiens adversario tuo, dum es in via* (MATT. I, 23) possunt varia media ad conciliandum Christum, satisfaciendumque pro poena proponi, præcipue tria. 1. Orando, et debitum dimittatur, sicut Christus docuit, dum in oratione Dominica etiam hanc petitionem posuit: Et dimitte nobis debita nostra. 2. Amando: quia amicorum proprium est, amato debita facile condonare; hinc de S. Maria Magdalena Christus dixit: Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. 3. Mutua remissione: si scilicet Christo vel inimicis sua de-

bita dimittamus, vel si amore ipsius pro animabus in Purgatorio existentibus frequentur oremus et operemur, sicut eorum debita solvamus; hæc enim omnia ut sibi facta reputat Christus.

Ex occasione thematis: *Ignem ardentem extinguit aqua* (ECCLES. II, 33) potest ostendi, quomodo ignem Purgatorii respectu nostri extinguere, id est, evitare debeamus: Vide licet. 1. *Affundendo aquam poenitentiae seu lacrymarum*: si enim nos ipsos diducereamus (id est, puniremus), non utique judicaremur, teste S. Paulo. (I. Cor. II, 31.) 2. *Affundendo lac misericordiae*: nam lac specialiter aptum esse ad ignem extinguendum, experientia ostendit; sed aptius est lac misericordiae ad ignem Purgatorii extinguendum, ut jam pridem suscitavit Daniel Nabuchodonosori dicens: Peccata tua elemosynis redime, et iniquitates tuas misericordiis pauperum. (DAN. IV, 24.) 3. *Subtrahendo ligna*: nam, ut Salomon ait, cum defecerint ligna, et extinguetur ignis (PROV. XVI, 20), hæc autem ligna nihil aliud sunt, quam ipsa peccata. Unde S. Bernardus: Cesset voluntas propria (per quam peccatum committitur), et infernus non erit. Vide hæc fusius apud Fabrum in conc. VI, comm. anim. et in Auctario the. IV, in festo S. Jo. Baptistæ.

Ex occasione thematis: *Qua mensura mensi fueritis, eadem remetietur vobis* (LUC. VI, 38) potest ostendi, non esse efficacius medium evadendi Purgatorium quam si quisque conetur, nullas ex Purgatorio animas liberare, idque probari potest triplici ratione. 1. Ex parte Christi, qui perinde reputat hoc beneficium, ac si sibi fuisset exhibitum; ac proinde merito eximit a Purgatorio illum, qui ipsum toties in animabus exemit. 2. Ex parte animarum liberatarum, quæ agnoscetes beneficii magnitudinem, tum ex gloriæ acceleratæ magnitudine, tum ex poenarum abbreviatarum acerbitate, non cessabunt orare pro suo benefactore, ut ne ipse quoque veniat in locum illum tormentorum. 3. Ex parte æquitatis: quia æquissimum est, ut qua mensura mensi sumus, eadem remetietur nobis. Quæ fusius explicata vide apud Montfordum cap. II.

Ex occasione thematis: *Tibi dabo claves regni caelorum* (MATTH. XVI) potest ostendi: 1. Quam magnus thesaurus in Ecclesia a Christo sit repositus ad debita nostra extinguenda. 2. Quomodo ad hunc thesaurum claves Pontifici sint traditæ, isque per eas

aperuerit eum, variasque indulgentias eum in finem proposuerit. 3. Quam efficax hæ indulgentiæ sint medium ad debita sua solvenda, et quomodo quisque earum se participem facere possit ac debeat. De qua materia vide fustus dissentientem Montfordum c. XIV, et Fabrum in Auctario them. IV, n. 4, in festo S. Jo. Bapt.

ALII CONCEPTUS.

QUALITAS. — In Offertorio Missæ, quæ pro animabus defunctorum celebratur, lacus eujusdam sit mentio, qui ad lacum leonum, in quem Daniel projectus fuit, alludit, dicitur enim: *Libera eas de ore leonis, et de profundo lacu*: Et certe ex omnibus sacra Scripturæ locis, ad vivaciter nobis describendum animæ alicujus in flammis illis purgantibus dentæ statum, aptior, magisque propria hæ lacus figura alia seligi non poterat. Enim vero Rex Babylonie permisit, ut Propheta Daniel, licet ipsi summo amore deditus esset, in prædictum lacum projiceretur, avidis ferarum illarum faucibus exponendus, atque ab iisdem devorandus; permisit, inquam, vel invitus, prout ex verbis illis colligitur: *Abiit Rex in donum suum, et dormivit incenatus, cibusque non sunt allati coram eo, insuper et somnus recessit ab eo; permisit vero idipsum, ut Medorum atque Persarum legibus satisfaceret, secundum quas Regi in hac pena dispensandi facultas non erat.* Eadem quoque ratione Deus (licet animæ purgantes in gratia et amicitia ipsius constitutæ sint, et de sua æterna gloria securæ; licet etiam illas summopere diligat, utpote ipsi deinceps per omnem æternitatem conjungendas) his non obstantibus, in communibus inviolabilis justitiæ suæ legibus nequaquam dispensat; si quidem semel statuit, quod nil coinquinatum intret in regnum cælorum, ac proinde quod, priusquam in regnum cælorum aditum habere possint, purificari debeant ab omnibus sordibus peccatorum suorum contractis. Septem leones ad dilacerandum Prophetam destinati, septem præfigurabant vitia capitalia; reatus item, et reliquias peccatorum a quibus in mystico hoc lacu expurgantur. In leonibus adeo excessivus prædominatur calor, ut semper ob eumdem febrili laborent: unde merito non solum propter truculentiam, verum etiam ob ignem, quem sibi congenitum habent, flammam illas purgantes aptissime præfigurant. Observanda quoque in hæc his-

toria est notabilis quædam circumstantia; sicut enim Rex nihil adeo desiderabat, quam condemnati Danielis liberationem, prout ex jubili et lætitiæ demonstrationibus, quas post Daniælem liberatum edidit, manifeste deducitur; ita quoque Deus nihil adeo vehementer desiderat, quam ut anime illæ ex hoc pœnoso carcere liberentur, divinaque suæ justitiæ debita solvatur satisfactio. In cujus figuram motus est Deus, ut Angelum quemdam e cælo in Judæam amandaret, ut per apprehensum, et ex capillo suspensum Abacuc Prophetæ, famelico in lacu suo prandium deportaret, quod præfigurabat suffragia, quæ (Deo inspirante) a devotis fidelibus in utilitatem et subsidium animarum illarum offerantur, et specialiter inerentium Missæ sacrificium, quod præ cunctis aliis effleax est, et satisfactorium. Observandum tamen hoc loco est, quod Angelus ille Daniæli cibum hunc non immediate attulerit, sed Abacuc induxerit, ut prandium hoc illi ministraret. Ipse quidem ad hoc multum contulit, dum Abacuc in brevissimo tempore in regionem adeo procul disitam, quemadmodum Judæa a Babylonia distat, deportavit. Per quod Deus indicare voluit, quod Angeli, utpote qui non sunt viatores, nec in statu merendi constituti, opera satisfactoria pro illis animabus offerre nequaquam possint, cum hoc solum ad nos pertineat, ipsi tamen partibus suis non desint, utpote qui in beneficium illarum animarum corda fidelium ad hæc suffragia ferenda pro virium suarum possibilitate movent et inspirant. MANSI, *dis. I, n. 1.*

Rupertus Abbas præ quavis alia figura Cherubinum considerat, ad ingressum terrestriis paradisi collocatum, a quo gladio flammeo et versatili homines arcebat, dicente sacro textu: *Collocavit ante Paradisum voluptatis Cherubinum, et flammeum gladium atque versatilem*: dicitque prædictus Rupertus Abbas, Flammeum gladium, atque versatilem ante Paradisum esse collocatum, ut quicumque deinceps admittendi sunt illuc, transeant per examinatorium ignem. Observandum porro est, hunc Cherubinum eum gladio illo flammeo ibidem non fuisse collocatum, ad arcendum ab ingressu Paradisi homines, nisi post perperam innocentie et justitiæ originalis jacturam; ut per hoc insinuetur, quod pariter ignis purgatorius nos ab aditu in Paradisum cœlestem excludere nequeat, nisi quando nostra culpa in-

nocentiam amisimus baptismalem. Quærendum porro occurrit hoc loco, quo mysterio Deus ex omnibus novem Angelorum choris potius Cherubinum elegerit, et non aliquem ex Potestatibus vel Dominationibus, vel Seraphinis, qui ad hoc munus magis apti fuisse videbantur, eo quod præ nimio amoris incendio scintillarent, et arderent? Respondet Rupertus: Recte Angeli, qui hujusmodi præsent, Cherubin de penitentiæ scientiæ vocantur, ipsi namque judicandi plenam habent scientiam; sciunt enim, quid in libro ejusque nostrum scriptum sit, et in novissimo recitatur sunt libros illos, de quibus in Daniæle scriptum est: *Judicium sedit, et libri aperti sunt.* Bene etiam habent memoriæ traditum, quid boni aut mali gesserit quisque nostrum, *Flammeum etc.* Per ignem tribulatio et ærumnæ hujus vite denotantur, quia Deus tamquam aurum in fornace probavit electos: qui autem peccata per adversitates patienter toleratas non purgat, neque illos contritionis et amoris super omnia actus (qui pariter per ignem figurantur, de quo dicitur: *Ignem veni mittere in terram*) in hæc vite excitant, illis opus est, ut per flammam purgantes pertranseant. *Gladium.* Porro gladius justitiæ signum est; *Justus Dominus, et justitias dilexit, æquitatem vidit vultus ejus.* Et ideo Deus indispensabilem condidit legem, quod nulla anima vera filiorum libertate perfrui possit, nisi prius debitum in hac presenti vita contractis plene satisfecerit. *Versatilem*: per hoc, quod ensis hic flammeus versatilis sit, Deus indicare voluit, pœnam Purgatorii amovibilem esse, non vero item pœnam inferni, ubi nulla est redemptio. Advertenda quoque est alia quædam notabilis circumstantia, scilicet quod sacer textus non dicat? hunc gladium, huncque ignem in manibus Cherubini fuisse positum, sed potius ita habeat: *Collocavit ante Paradisum Cherubin*; et potest separatim subdici: *Et flammeum gladium, atque versatilem.* Quia Angeli nequaquam pœnarum nostrarum ministri sunt: quin potius in utilitatem nostram fideles devotos instigant, ut animabus suffragia porrigant, quamdiu ibi sunt detentæ. Et ideo antiquus quidam interpres *Versatilem* considerans, inquit: Gladius versatilis dicitur, quia potest removeri. *Rupertus Abbas l. III, in Gen. XXXII.*

David Rex Legatis illis, qui ab Ammonitis adeo indigne tractati fuerant, præcepit, ne coram facie sua apparent in regia,

sed manerent in Jerico, donec crescerent barbæ eorum, id est, ut Glossa exponit, donec digni habeantur presentia sui regis; quod si igitur hi Legati citra ullam ipsorum culpam suam indigne tractati, aliquamdiu expectare debuerunt, donec conspectu regio digni efficerentur, quanto convenientius est, ut anima mundetur et purificetur, ut sit non habens maculam neque rugam, priusquam in conspectu Regis gloriæ compareat. MANSI *dis. I, n. 19.*

Nescio, an paradoxum sit, dicere, ignem Purgatorii pœniosiorem esse igne illo, quo puniuntur damnati. Porro Aristoteles in ea est opinione, quod flamma activior et voracior sit in summitate, quam in fundo: cujus dicti veritate supposita dici posset, ignem Purgatorii acerbiores esse igne inferni; licet enim est infimus, id est, in centro: ille vero altior est, circa vastam illius globi terrestris superficiem. Ad idem probandum alia quoque adduci posset melior ratio: quia justitia Dei reprobos punit citra condignum: at vero ab animabus purgantibus eadem Dei justitia summo cum rigore et punctualitate satisfactionem exigit. *Non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem,* quia ex toto rigore justitiæ in Purgatorio secundum mensuram præscriptam satisfacere debemus. *Ibid. dis. II, n. 4.*

Job aliquando inter alia questus est: *In amaritudinibus moratur oculus meus*: de oculo queritur, inquit, Tertullianus, qui totus in tormentis positus est. At vero ex quo totum ipsius corpus vulneribus a verbibus exesis faucium fuerit, mirum est, quare de solo oculo fuerit conquestus. Omnia in figura: representabat namque Job quamdam in Purgatorio constitutam animam, quæ tametsi atrocissimis et innumeris absorbeatur doloribus, specialiter tamen ex oculo affligitur, id est, ex eo, quia Deum videre non possit. Unde continuo ait: *Quando veniam, et apparebo ante faciem Dei?* Omnes quidem aliæ pœnæ tolerabiles sunt, at vero pœna damni omnes alias excedit. Tametsi enim anima purgans, de gloria, qua in clara Dei visione consistit, certissima sit et secunda, at tamen ex illa gloriæ dilatione longum quendam et pœniosissimum sustinet infernum. Nam, ut Sanctus Antonius ait: Anima a corporis gravamine separata, tunc intelligit Deum summum bonum, et quod ad illud adipiscendum est creata: et quia immediate ipsum summum bonum possideret, si non es-

set in ea impedimentum. Duplex igitur tormentum animam cruciabit, scilicet hæc dilatio impatientissima se cum Deo uniendi, innumeris aliis purgantibus ignis penis conjuncta; et remorsus vermis voracissimi, quo cor illius continuo redetur, eo quod Deum adeo erga se beneficium offenderit; id quod tunc per lumen sibi infusum, perque vivacem apprehensionem evidentiis cognoscet. *TERT. l. de patient.*

Sacer textus de Absalone refert, quod, cum interveniente Joab, in gratiam Davidis patris sui restitutus esset, jamque eum ab exilio revocari jussisset, cum hoc tamen pacto, ne ante faciem suam compareret. *Revertatur in domum suam, faciem autem meam non vident;* adeo contristatus fuerit ex eo, quod patris, quem exasperaverat, faciem videre prohiberetur, ut penam hanc veluti clavum cordi suo infixum senserit, unde in hæc prorupit voces: *Obsecro ergo, ut videam faciem Regis, quod si memor est iniquitatis meæ, occidat me.* Videre igitur faciem Davidis, potius æstimabat gratiam, quam vitam commodam agere. At vero finiti ad infinitum nulla est proportio. Facies etenim Dei glorificat, omnesque animas, quæ in celo sunt, beatas efficit, et bonum quoddam infinitum conciliat, cum beatitudo sit status omnium honorum aggregatione perfectus. E contra vero in Purgatorio degere, non solum est pati penas inferni quoad sensum, verum etiam penam damni sustinere, licet solum ad tempus. At vero ex alia parte quia animæ illæ securæ sunt, quod tandem aliquando coram facie Dei sint comparitura, hæc tam immensi boni dilatatio tanto plus illas cruciat, quanto boni hujus infiniti consecutionem ardentius suspirant: nam spes quæ differtur, affligit animam: unde sicut juxta proportionem spei crescit et augetur afflictio, consequens est, quod, cum animæ Purgatorii pro objecto spei suæ bonum aliquod habeant infinitum, de quo aliquando consequendo securæ existunt, infinitam pariter suslineant penam ex dilatatione consecutionis. *MANSI. diss. 1, n. 3.*

Israelitæ, qui in Babylonia detinebantur captivi, lamentabantur dicentes: *Super flumina Babylonis illic sedimus, et flevimus.* At vero cur juxta flumina illa sedentes plorabant? num forte quia luto immersi erant? vel quia in cavernis subterraneis detinebantur? aut vero quia pedes eorum compedibus, manus vero catenis vincitæ erant? vel

denique quia in humeris suis immensaangebantur portare pondera ad muros Babyloniæ restaurandos? Nihil horum illis ad fletum permovebat: quid ergo? hoc solum: *Cum recordarenur tui, Sion.* Omnia in figura contingebant illis. Cuncta namque excessiva tormenta corporalia tanti non faciebant, quanti hoc unicum, quod scilicet se tam procul ab Jerosolyma positos esse recordarentur. At vero quamnam terrenam inter et cælestem Jerosolymam est proportio? Ad hanc Propheta regius suspirabat, dum inquit: *Quando veniam, et apparebo ante faciem Dei? fuerunt mihi lacrymæ meæ penes diem ac nocte, dum dicitur mihi quotidie: Ubi est Deus tuus? Ibid.*

S. Bonaventura ait: Plus satisfacit hoc homo valde modica pœna voluntaria pro peccatis assumpta, quam ibi per maximam; sive quia ibi est involuntaria, sive quia, si ibi est voluntaria, est tamen ratione status immeritoria, nulla laude vel premio digna. Timeant igitur peccatores hunc ignem, qui nihil relinquit intactum, vel nihil penitus impunitum, sive verbum fuerit permodicum, sive opus inutile, sive quid modicum in corde peccatum: unde dicitur: *Quis stabit ad videndum eum? S. BONAV. de Sanct. Laur. serm. 1.*

Abierunt in Ægyptum fratres Josephi, comitemque habebant Benjamin, quod Josephus id ita præcepisset. Erat Benjamin Josephi uterinus frater. Cumque illum coram vidisset, percontatus est, num frater ipsorum esset: ut audivit esse: *Commota fuerunt viscera ejus super fratre suo,* inquit scriptor Genes. XLII, vers. 30, quo LXX, transtulerunt: Torquebantur viscera ejus. Quid vero illud, quod animus ejus tantopere exulcerabat qui præsentem habebat fratrem tam vehementer expetitur? Respondet S. Ambrosius I, de Joseph c. x. Torquebantur viscera ejus, quia complectendi ejus, quem desiderabat libertas differebatur. Ratio status non permittebat, ut sub id tempus sui erga fratrem affectus signa ederet, cum e contra amor plurimum sollicitaret, ut illum suavi complexu stringeret, nec sui nescium relinqueret, denique etiam luculentis signis sibi charissimum amantissimumque demonstraret. Cumque illum coram habere, nec gaudere illo, uti optabat, posset, ideoque torquebantur viscera ejus, hæc illi lethalis anxietas erat; nec enim alia tam est crudelis, quam frui non posse bono,

quod proximum habeas. *Did. Nyss. § 2, in ser. II, post Domi. 1, Quadr.*

Ivit cœlorum Regina invisum cognatam suam Elisabeth, quæ profundissime humilitatis exercitatio fuit. Dum tecta subit, ut Deo facta erat, gloriamque cœlorum ac terre castissimo utero gestabat, ita vix dulcem amicam salutationem Mariæ Elisabeth audivit, quando exultavit infans in utero ejus, quando Joannes intra maternum alvum subsillit. Hos saltus sacri Expositores voluit fuisse indicia et effectus notitiæ hospitii, qui illi advenerat. Quid vero significare voluerit infans Joannes, quando Salvatoris sui certior factus intra maternorum viscerum claustra salubus luit, taliaque indicia edidit ipse nondum editus? Sanct. Joannes Chrysostomus in explicatione istius verbi, *Exultavit,* peculiare aliquid scribit, dicens: Tamquam injustam custodiam quatiēbat matricem, in claustra naturæ insultabat calcibus, et clausis labiis, vociferabatur figuris, talia matri dicens; injuste facis, o mater, quæ tardas Prophetam, gestas in utero præcursorem Christi Regis, Martyrem stringis. Hæc ex illo Metaphrastes apud Surium 24 Junii. Ut aves caveis incluse, et angusti carceris impatientes, omnia perbentant, si qua forte in liberum evadere aerem contingat; ita Joannes, quod usus linguæ negabatur, toto corporis gestu, et subsaltatione satis indicabat, quam invitus illis materni corporis circumsciberetur angustiis, et quam vehementer prodire in lucem cuperet. Sed illud in verbis Joannis expendendum, quod matri voluit dixisse fertur: Martyrem stringis. Unde vero nasci potuit Martyrium Joannis, aut quis carnifex mortem illi intra uterum parare, et adornare matris? Quis carnifex, dicitis: quis tyrannus? Non alius quam vicinitas boni propinqui. Itaque benedixit Joannes: Martyrem stringis, nam ad manum habere Deum, nec illo frui pro voto posse, hoc est esse martyrem, et grave aliquid pati, nec enim crudelius est tormentum, quam habere bonum coram se, nec posse illo gaudere. *Ibid.*

Anxia, et saucia animo Sponsa dulcem et amabilem Sponsum perquirebat, qui nonnumquam (ut sincerior puriorque Sponsæ suæ amor evadere) fastidia illi adferre quædam solebat, post quæ gratiores ac juveniores ipse suavitates accidunt: *In lectulo meo,* in quo caste ac dulciter conquiescere consuevimus, *per noctes quasi vi quem diligit*

anima mea: quasi vi illum, et non inveni: ait illa Cant. III, vers. 1. Discesserat scilicet sponsus a molli strato, ubi illum Sponsa indagabat. Gilberti Abbatis observatio est, numquam majores animi angustias passam Sponsam, quam hac vice et occasione. Cujus hanc subiecti rationem: Nemo enim, quod ardentem quærit, non anxie caret, tantoque cumulatione angustia, si vicina spe jam jamque apprehensura fraudatur. Proxima erat Sponsa delicioso Sponsi lecto, in quo castas homestasque voluptates captare solita, quas tunc illi, ut merendi copiam majorem faceret, Sponsus negabat. Hoc vero, ait Gilbertus, fuit pati cumulatione angustia atrociores cruciatus: habere enim vicinum bonum, nec eo frui posse, pœna quædam penarum est, et tormentorum tormentum. *Ibid.*

MISCELLANEA.

VERITAS. — Tres in Orbe principes Religionis sunt, et omnes pro mortuis curam gerunt. 1. Judaica, quæ sum Mahosor, libellum preatorum, passim precibus pro Defunctis impletum habet. 2. Turcica, quæ pariter pro mortuis orat, et reverenter admodum de iis loquitur, alique sex mille lampades ante sepulchrum Mahometi in Orbe Mecha. 3. Christiana, de qua constat. Soli Hæretici misericordie expertes sunt, ad quorum sepulchra cum canitur tantum et prædicetur, perit cum sonitu memoria eorum. *BESSERUS. in comm. anim.*

Etiā Ethnicis mortuos colendo censuerunt. Hinc Albani cum mortuis sepeliebant, quæ charissima et pretiosissima fuerant; et Cicero scribit, primum ad pietatum gradum esse, eorum, qui ante nos vixerunt, meminisse. *Ibid.*

Absalon biennio exulare jussus est ab aula patris, tametsi David omne ei peccatum remisisset; (II. Reg. IV.) ita licet culpa quibusdam morientibus remittatur, manet tamen pœna in Purgatorio exsolvenda.

Cum Princeps Radzivilius Turæm quemdam a viculis captas dimittentem interrogaret, cur illi faceret respondit is, se credere, merito hujus operis animas propinquorum suorum nonnihil sublevari. *Ep. II, in peregr. Jesol.*

QUALITAS. — Recte clamant animæ Purgatorii: Miserimini mei, saltem vos, amici mei, quia manus Domini tetigit me; non

enim utraque manus, nempe æternitas et acerbitas poenarum, sed una dumtaxat temporalis poenæ eos tetigit. *Bessous in comm. anim.*

S. Gertrudis vidit animam quamdam non potuisse communibus Ecclesie suffragiis juvari, donec aliquantulum purgata, Deo miserante, deponeret onus culparum, scilicet inveteratarum, ab ea prius neglectarum. L. II, in *fn.*, c. XIX.

B. Maria Magdalena de Pazzis in raptu dicebat, omnia tormenta, quæ passi sunt Martyres, fuisse tanquam amonem hortum respectu eorum, quæ infliguntur in Purgatorio. *Vit.* p. 2, c. XIII.

AUCTORES.

Lucas Pinellus de altera vita a cap. XXV, lib. I, usque ad 30.

Dionysius Carthusianus de noviss. lib. II, a cap. XIV, usque ad 34.

Jacobus Montfordus in tract. de misericordia animabus præstanda.

Seelen-Huylf. Martini de Roa.

Herold Georgij Rauch.

Nicolaus Lancenzius opusce, 6, c. X et XI.

Casparus Tansch, in matre dolorosa par. 3, c. VII, per aliquot §§.

Jodocus Andries t. de Purgatorio.

Philippus d'Outreman, p. 2, Pædag. c. XIX et XX.

Laurentius Beirlinck in Theatro Vitæ Humanæ. Vide eodem.

Mathias Faber in comm. anim. c. I, II, III, IV et VII, et in Auct. them. 4, in festo S. Jo. Bapt.

Henricus Engelgrave in commemorat. Fidelium Defunctorum.

Josephus a Jesu Maria in Legalo animarum.

Stimulus quotidianus Hieronymi Meazza. Jacobus Hautinus in Lytro animarum.

Laurent. Keplerus in subsidio animarum.

Heysame Kurtzweil die Seelen zu fischen, me Authore typo commissum.

RELIGIOSUS STATUS.

Est status ad Christianam perfectionem per vota Castitatis, Pauperatis, et Obedientie tendens, uti P. Hieronymus Platus definit; cujus definitionis clariorem, et fusiorem explicationem ex S. Thoma affert sequenti-

bus verbis: Ligare rem dicimur, quando alteri sic eam adstringimus, ut ei facultas adimatur alio divertendi, religare autem, quod iterum eidem rei devincimus, cum qua prius conjuncta fuerat, et a qua defluens distare cœperat. Omnis autem res creata ante in Deo exiit, quam in seipsa; cum vero a Deo per creationem processit, quasi quibusdam passibus progressa, sese ab eo removisse videtur. Quare eæ quidem, quæ possunt, et quæ ejus capaces sunt, rursus in Deum revocandæ, et cum eo colligandæ sunt. Primum autem vinculum, quo homo conjungitur et alligatur Deo, est fides, cujus fidei officia et signa, externis actibus exhibentur. Ex quo fit, ut religio prima, ac præcipua significatione omnem cultum, ac cæremoniam nolet, qua Deum rite venerantes, fidem nostram, quæ in animo latet, contestamur. Sed tamen quia Deus non sola fide, nec solis signis fidei colitur, verum aliis quoque virtutibus, spe, et charitate, ideo harum quoque virtutum opera interdum religionis opera appellantur, ut visitare pupillos, et viduas in tribulatione, quemadmodum dixit S. Jacobus Apostolus c. III. Et prior quidem illa religionis significatio in omnes Christianos convenit; omnes enim ipsa Baptismi professione sese ligant cum Deo ac devote ad cultum ei debitum præstandum. Posterior autem, qua quibusdam charitatis operibus illigamur, propria ac peculiaris est certorum hominum, qui certis etiam actionibus destinantur sive hæc ad vitam contemplativam, sive ad activam pertineant; quot enim sunt hæc operum genera, tot religiones ad ea exequenda institui possunt. (PLATUS, lib. I, c. II.) S. Dionysius putat hanc ob causam ab initio omnes Religiosos fuisse Monachos appellatos, eo quod hoc nomen ab unitate veniat, atque adeo perquam aptum visum fuerit ad unitatem illam significandam, quam cum Deo religiosa disciplina efficit. S. DIONYS. de *Eccl. Hier.*, c. XII.

Alii alias definitiones, aut descriptiones potius attulerunt. S. Joannes Damascenus dixit: Hoc vere Monastici Ordinis munus est, nunquam spirituali opere vacuum inveniri. Abbas Moyses commonebat Fratres, dicens: Quatuor sunt Monacho principaliter observanda, id est, tacendi, servandi mandata Dei, humiliandi semetipsum, et angustia pauperatis. (S. DAMAS. c. XXXVIII, in *vita Barlaam.*) S. Climacus dicebat: Monachus iva virtutibus affectus est, ut voluptatibus

aliis. Et iterum: Monachus est ordo, et status Angelicus, in corpore materiali et sordido consummatus. Monachus est perpetua natura violentia, sensuumque vigilantissima, et indefessa custodia. Monachus est castificatum corpus, expiatum os, animusque semper divino lumine irradiatus. Et iterum: Quis est fidelis, et prudens Monachus? qui fervorem suum servavit inextinguibilem, et in dies usque ad finem vite suæ ignem igni adjicere, fervorem fervori, desiderium desiderio et studium studio numquam desit. (S. CLIM. gr. I.) S. Bernardus ait, religiosum statum esse, in quo debet esse Angelica conversatio in corpore, in corde prophetica expectatio, in utroque Apostolica perfectio. S. BERN. de *altit. et bass. cord.*

DIVISIO. — Dividitur in *Contemplativum, Activum et Mixtum.* Contemplativus est, qui in sola contemplatione et mentis agitatione consistit, atque ad dilectionem Dei immediate, ac directe ordinatur; qualis est Monachorum SS. Antonii, Basilii, Benedicti, Romualdi, Brunonis, et similium. Activus est, qui in operibus externis charitatis occupatur, et ad solum proximi dilectionem ordinatur immediate, licet indirecte, et principaliter ac ultimate etiam ad dilectionem Dei tendat, et talis est Equitum Jerosolymitanorum, S. Jacobi, S. Joannis, Fratrum de Misericordia, aut Redemptione Captivorum. Tertius est eorum, qui contemplationem cum actione conjungunt, et ad Dei, proximique dilectionem ordinantur; qualis est Ordo SS. Augustini, Dominici, Francisci, Ignatii, qui postea in varias iterum classes dividuntur.

Alio modo dividi potest Religiosus Status in Statum *Monachorum*, in quo potissimum viget sancta illa nuditas, nihil habendo, nihil possidendo, fraternæ concordia, et summa unitas, unum corpus e multis membris, mutuum auxilium, obedientia majorum conjuncta cum humilitate ipsius status, et cum his fructibus, qui ex obedientia existunt. Et *Clericorum*, in quo excellunt labor, et opera in proximis, concionandi studium, pugna cum dæmone, propagatio divini honoris, dignitas ipsa Saecularis, tractatio divinarum Mysteriorum. (PLATUS, l. II, c. XXXIII.) Quam divisionem, more suo præclare edisserens S. Ambrosius, hæc duo, inquit, in attentiore Christianorum devotione præstantiora esse, quos ambigat, Clericorum officia, et Monachorum instituta? ista ad comitatem, et mo-

ralitatem disciplina; illa ad abinentiam assuefacta, atque patientiam. Hæc velut in quodam theatro, illa in secreto; spectatur ista, illa absconditur. Ideo bonus Athleta ait; spectaculum facti sumus mundo; hæc ergo vita in stadio, illa in spelunca: hæc adversum confusionem sæculi, illa adversus carnis appetentiam: hæc subjiciens, illa refugiens corporis voluptates: hæc gratior, illa tutior; hæc seipsam regens, illa seipsam coercens: utraque tamen se abnegans, ut fiat Christi, quia perfectis dictum est: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me. Hæc ergo dimittit, illa se removet: hæc illecebras vincit, illa refugit: huic mundus triumphatur, illi exultat: huic mundus crucifigitur, vel ipsa mundo, illi ignoratur: hæc plura tentamenta, et ideo major victoria; illi frequentior lapsus, facilior custodia. Hucusque S. Ambrosius. S. AMBR. apud *Platum.*

Denique dividi etiam potest Religiosus Status in ordinem *Mendicantium*: qui vi instituti sui nullos stables redditus possidere, sed mendicata elemosyna vivere coguntur, quales sunt præcipue Ordo SS. Dominici, Francisci, Augustinianorum, Eremitarum, Carmelitarum, et Societatis Jesu; et non *Mendicantium*, qui stables redditus possidere possunt, quales sunt Benedictini, Canonici Regulares, et similes.

Porro hæc diversitas, et varietas, tum ad dignitatem, tum ad utilitatem Ecclesie instituta est. Ad dignitatem quidem, quia, ut in Regum aulis, ita et in Ecclesia, quæ est Dei aula, ad amplitudinem et majestatem pertinebat, ut quam plurimos haberet servorum ordines, qui et instituto, et ipso etiam vestitu quasi in multas classes distincti essent; et ut hac varietate ad cælestis Jerusalem imaginem, quam proxime accederet, in qua non unus Angelorum Ordo, sed tot Ordines, et Hierarchie, natura quidem similes, sed gradu officisque dispares, assidue Deo serviunt. Ad utilitatem vero Ecclesie tendit hæc varietas, quatenus per hos ordines, quæ per totidem cohortes, fortissime propugnatur (unde plerumque nova hæresi exorta, novus quoque ordo exortus est), per eosdem tantam fidelissimos Dei amicos precibus juvatur, et Deo conciliatur, et particularium membrorum saluti promovendæ, secundum ingeniorum, et propensionum varietatem, diversa, et accommodata media offeruntur. PLATUS, l. II, c. XXIV.